

JAARVERSLAG
WERELDHUIS

2020

VOORWOORD

2020 zal de geschiedenisboeken ingaan als het jaar van de covid-19-pandemie. En ook in dit jaarverslag kunnen we er niet omheen: corona heeft een grote impact op het reilen en zeilen van het Wereldhuis en op haar bezoekers. Zo moest het Wereldhuis twee keer verhuizen, konden we vanaf half maart nog maar een derde van de normale groep verwelkomen, waren we gedwongen vele activiteiten te staken en heeft iedereen moeten wennen aan het nieuwe beleid van 1.5 meter afstand en de mondkapjesplicht. Maar zoals Afrikaanse bezoekers graag zeggen: 'If God closes a door, He opens a window,' wat zoveel wil zeggen als: waar iets negatiefs gebeurt, kan vervolgens ook iets positiefs ontstaan. En dat was het geval, want waar de deuren van de kelders aan de Nieuwe Herengracht sloten, gingen er drie dagen later in Amsterdam-Noord ramen en deuren open van een ruimere corona-proof locatie. Toen de samenleving in lockdown ging, werd er ook voor daklozen nachtopvang georganiseerd. Een groot deel van onze bezoekers kwam daarmee uit de overleefstand. Er ontstonden in het voorjaar al gauw nieuwe, unieke

samenwerkingsvormen – met De Regenboog en de Gemeente en met nog een aantal organisaties in de stad. Dat heeft ons gedragen en sterker gemaakt. Collega's van andere projecten binnen de Protestantse Diaconie sprongen bij waardoor er weer nieuwe dwarsverbanden ontstonden en we uiteindelijk met trots kunnen zeggen dat we in 2020 maar drie dagen gesloten zijn geweest en op die andere dagen de deur blijvend hebben kunnen openen voor mensen die onze gastvrijheid hard nodig hebben.

De situatie van ongedocumenteerden is door deze pandemie ook meer aan het licht gekomen: in de zomer kwamen steeds meer berichten naar buiten over families die door het wegvallen van informele baantjes ernstig in de financiële problemen kwamen. Dat heeft hun kwetsbaarheid op de kaart gezet en wij hopen dat de positie van ongedocumenteerde migranten hier uiteindelijk door kan verbeteren. Ook na deze pandemie. Sowieso is het een jaar geweest waar lessen uit vallen te leren: dat minder soms echt meer is. En dat nabijheid ook met 1.5 meter afstand heel goed gevoeld kan worden...

*Geeske Hovingh, coördinator Wereldhuis -
Protestantse Diaconie Amsterdam*

INHOUDSOPGAVE

Inleiding

In dit jaarverslag

7

Hoofdstuk 1

Wereldhuis: plek van ontmoeting

9

Organogram

9

Enkele cijfers

11

Ik ben nieuw, en dan?

12

Counseling – hoe gaat dat in zijn werk?

12

De bezoekers zelf aan het woord

13

Hoofdstuk 2

Wereldhuis: plek voor denkers en doeners

15

De boerderij

15

Mondkapjes-project

16

Schildercursus via zoom

16

Eenmalige workshops

16

Retraite

17

Phoenix

17

Sport

17

Vrouwengroep

17

Hoofdstuk 3

Wereldhuis: plek van signalering

19

Op straat in tijden van corona

19

De heilzame werking van een dak boven je hoofd

21

Corona en de informele sector

22

Inloophuisoverleg, Gelagkamer en Code Rood

23

Streven naar duurzame oplossingen

23

Hoofdstuk 4

Wereldhuis: plek van verbinding

25

Porticus-project

25

Verbinding met de buurt

26

Verbinding met de stad

27

Verbinding met vrienden/donateurs

27

Nawoord

Venster op de toekomst

29

Organisatie en sponsors

30

Achter die abstracte term
'ongedocumenteerden' gaan mensen
schuil van vlees en bloed, met ieder
eigen ambities, dromen, angsten en
talent.

INLEIDING IN DIT JAARVERSLAG

Achter die abstracte term 'ongedocumenteerden' gaan mensen schuil van vlees en bloed, met ieder eigen ambities, dromen, angsten en talenten. Ons doel bleef ook in 2020 om alle bezoekers van het Wereldhuis te leren kennen en met hen op pad te gaan, op zoek naar een reëel perspectief.

In het eerste hoofdstuk met de titel: 'Wereldhuis: plek van ontmoeting' laten we zien hoe we dit aanpakken, welke mensen we zo al hebben ontmoet dit jaar en hoe de organisatie eruit ziet. Wat betreft groepsactiviteiten gooide corona roet in het eten. Dankzij de vindingrijkheid van collega's en bezoekers hebben er coronaproof activiteiten plaatsgevonden en is er een nieuw groot project bijgekomen waar Wereldhuisbezoekers een rol kunnen vervullen, namelijk boerderij de Gastvrije Hoeve. Daarover leest u in het tweede hoofdstuk 'Wereldhuis: plek voor denkers en doeners'.

Het Wereldhuis wil graag een thermostaat zijn - een plek waar we een beetje aan de knoppen kunnen draaien om een prettig klimaat te creëren, maar ook een thermometer. Het is bij uitstek de plaats waar maatschappelijke ontwikkelingen aan het licht komen. Hoofdstuk 3 met de titel 'Wereld-

huis: plek van signalering' gaat daarover. En in dit complexe speelveld is de positie van het Wereldhuis allereerst gevestigd op de relaties met mensen. Een belangrijk doel van ons werk is het creëren van verbanden tussen gedocumenteerde en ongedocumenteerde mensen, dit is dan ook iets dat we op verschillende niveaus proberen te faciliteren. Dat komt in hoofdstuk 4: 'Wereldhuis: plek van verbinding' ter sprake.

En ten slotte richten we in hoofdstuk 5 een blik op de toekomst, er vanuit gaande dat in 2021 het 'nieuwe normaal' weer plaatsmaakt voor het 'normale normaal'!

Alles wat wij doen voor onze bezoekers, was nooit mogelijk geweest zonder de hulp van een groot aantal betrokken stadsgenoten, kerken, maatschappelijke organisaties en fondsen. We zijn hen zeer dankbaar en hopen ook in 2021 weer met hen te mogen oplopen in ons streven ongedocumenteerde Amsterdammers volwaardig deel te laten zijn van deze stad.

HOOFDSTUK 1

WERELDHUIS: PLEK VAN ONTMOETING

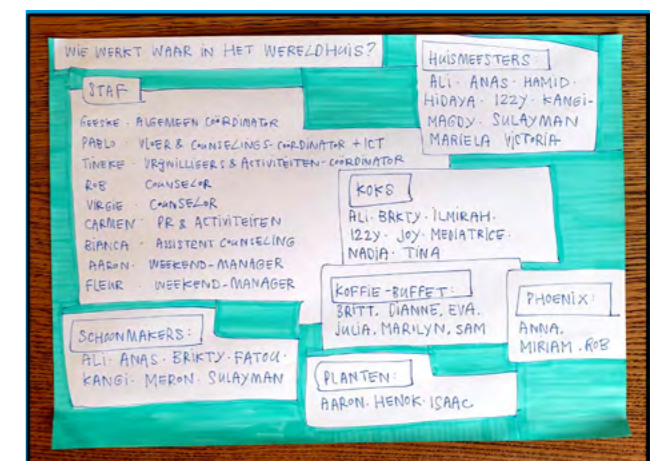
'Iedereen wordt gezien' is een belangrijk motto van het Wereldhuis, maar dat hebben we als gevolg van corona in de letterlijke zin niet waar kunnen maken dit jaar. Toen in maart 2020 bleek dat het menens was met het virus hebben we eerst de groep bezoekers beperkt van 100 naar 60 per dag. Toen ook dat niet meer verantwoord bleek omdat de kelders niet praktisch zijn ingericht en slecht te ventileren, moesten we uitwijken naar een andere locatie. Dat werd 'De Meeuw' een buurthuis van De Regenboog in Amsterdam-Noord waar we maximaal 32 personen tegelijk konden verwelkomen. Dat is dus minder dan een derde van wat we gewend waren. Dan rijzen natuurlijk de vragen: Wie mogen er nog wel komen? En waar zijn al die andere mensen gebleven? We brachten een grove schifting aan: alleen zij die overdag geen verblijfplaats hebben of een vrijwilligersfunctie vervullen mochten komen. Met de anderen proberen we telefonisch en via counselingsgesprekken zoveel mogelijk contact te houden. Ondanks de lockdown zagen we veel nieuwe gezichten: vooral vanuit Italië kwamen veel mensen deze kant op omdat hun baantjes daar verdampt waren en ze hoopten hier meer voet aan wal te kunnen krijgen. In de eerste helft van 2020 waren Nigeriaanse bezoekers in de meerderheid, in de laatste maanden zagen we een opvallende stijging van het aantal Noord-Afrikaanse bezoekers.¹

ORGANOGRAM

Het Wereldhuis draait als project onder de verantwoordelijkheid van de Protestantse Diaconie Amsterdam. De Diaconie heeft een traditie in het creëren van gastvrije plekken waar dit 'meedoen en omzien naar elkaar' leidend is. Van oudsher kent de Diaconie stichtingen en hofjes voor de zorg aan 'weduwen en wezen'. De Diaconie staat in Amsterdam aan de basis van diverse hulp- en welzijnsinstanties die in de afgelopen decennia verzelfstandigd zijn.

Tegenwoordig is de Diaconie via leefgemeenschappen en diaconale centra aanwezig in verschillende Amsterdamse wijken. Samen met bewoners, wijkkerken en maatschappelijke partners

oefent de Diaconie op die plekken in omzien naar elkaar. Dat doen we onder andere via inloopochtenden en maaltijdgroepen voor buurtbewoners. Er zijn programma's op het gebied van buurt hulp,

ENKELE CIJFERS UIT 2020

291

Nieuwe gezichten
in het Wereldhuis in 2020

230

MAN

60

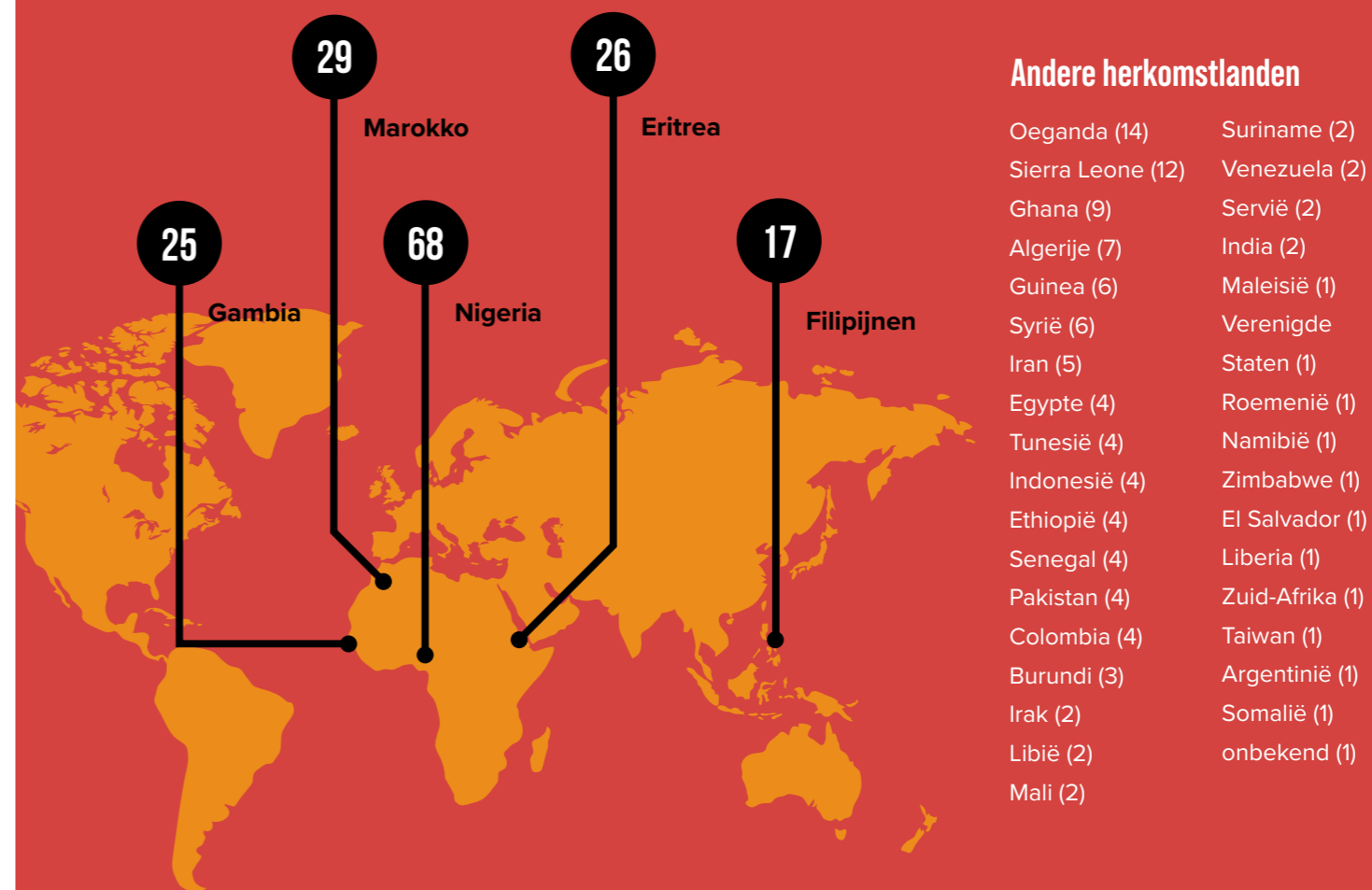
VROUW

1

ONBEKEND

LAND VAN HERKOMST

Andere herkomstlanden

Oeganda (14)	Suriname (2)
Sierra Leone (12)	Venezuela (2)
Ghana (9)	Servië (2)
Algerije (7)	India (2)
Guinea (6)	Maleisië (1)
Syrië (6)	Verenigde Staten (1)
Iran (5)	Roemenië (1)
Egypte (4)	Namibië (1)
Tunesië (4)	Zimbabwe (1)
Indonesië (4)	El Salvador (1)
Ethiopië (4)	Liberia (1)
Senegal (4)	Zuid-Afrika (1)
Pakistan (4)	Taiwan (1)
Colombia (4)	Argentinië (1)
Burundi (3)	Somalië (1)
Irak (2)	onbekend (1)
Libië (2)	
Mali (2)	

363

Dagen open in 2020
voor onze bezoekers

Coronabesmettingen

1 bezoeker
3 vrijwilligers

taalles en het voorkomen van schulden. En bij nood wordt materiële hulp geboden, zoals via de voedselinitiatieven. Daarnaast heeft de Diaconie projecten gericht op 'doelgroepen'. Het Straatpastoraat voor mensen zonder vaste woon- of verblijfplaats. En het Wereldhuis voor ongedocumenteerde migranten.

Wat het Wereldhuis uniek maakt is dat wat er gebeurt, gedragen wordt door mensen uit de doelgroep. De huismeesters zijn de gastheren en gastvrouwen die mensen als eerste verwelkomen. Zij houden zicht op de sfeer en de veiligheid en helpen met praktische zaken. Ook de koks zijn

onderdeel van de bezoekersgroep waardoor het eten (bijna) altijd in de smaak valt bij de andere bezoekers! De vrijwilligers achter het koffiebuffet schenken niet alleen een bakje in, maar zijn ook een luisterend oor. En mocht het nodig zijn, dan kunnen zij mensen weer doorverwijzen naar de staf. Er is dus weinig sprake van hiërarchie, die hoeft eigenlijk alleen toegepast te worden in conflictsituaties. Dan spelen die huismeesters een essentiële rol waardoor van escalatie eigenlijk nooit sprake is.

Wat het Wereldhuis uniek maakt is dat wat er gebeurt, gedragen wordt door mensen uit de doelgroep.

IK BEN NIEUW – EN DAN?

Als iemand voor het eerst het Wereldhuis bezoekt, wordt er een kort kennismakingsgesprek gevoerd door een medewerker om zo te kunnen peilen wat de persoon in kwestie nodig heeft. Soms wil iemand eerst een kop koffie of een warme maaltijd, want met een gevulde maag doe je je verhaal nu eenmaal gemakkelijker.

Vervolgens wordt er een intake gedaan aan de hand van een standaard-vragenlijst die onderdeel uitmaakt van ons CRM-systeem. Zo kunnen we te weten komen wat iemands juridische status is, kan er eventueel contact opgenomen worden met een advocaat en is het mogelijk mensen door te sturen, bijvoorbeeld naar medische instanties als de Kruispost of Dokters van de Wereld. Het kan ook zijn dat iemand behoefte heeft aan een verdiepend gesprek, dan kunnen we een afspraak plannen met 1 van onze counselors. Ook is de intake het moment om te onderzoeken wat iemands talenten zijn, of wat iemand graag wil leren. Zo kunnen we iemand onderdeel maken van het kookteam of 1-op-1 wat basis-Nederlands leren.

COUNSELING – HOE GAAT DAT IN ZIJN WERK?

Medewerker Pablo: “Een counselingsgesprek is een moment waarop je meer tijd hebt voor iemand en een vertrouwensrelatie kan opbouwen. Dat is nodig om mensen in staat te stellen hun verhaal te doen. Het kan dan zijn dat er andere problemen boven water komen dan die de persoon in eerste instantie heeft gemeld.

Het doel van een counselingsgesprek is dat mensen kunnen identificeren waar hun mogelijkheden liggen. Ook wordt uitleg gegeven over de sociale kaart van de Nederlandse samenleving, waarbij doorverwezen kan worden naar professionele instanties. Soms heb je als counselor geen antwoord op iemands vragen. Maar het is al een stap in de goede richting als iemand zelf de vragen kan stellen en kan formuleren waar zijn/haar probleem ligt. Het geeft mij als counselor voldoening als ik samen met de cliënt perspectief kan ontdekken en iemand een uitbreiding van zijn kansen en mogelijkheden ervaart.

Het is mijn voornemen in 2021 een ‘toolbox’ te ontwikkelen specifiek voor counselors van onge-

documenteerde migranten. Goed luisteren, ervaring hebben met interculturele communicatie, de sociale kaart kennen – dat zijn allemaal belangrijke elementen die bij kunnen dragen aan een zinvol counselingsgesprek.”

DE BEZOEKERS ZELF AAN HET WOORD

Mensen bezoeken het Wereldhuis niet alleen voor die warme maaltijd en de hulpverlening van de staf, maar vooral ook voor de ontmoeting met elkaar. Mensen in dezelfde situatie kunnen je soms nog beter op weg helpen dan professionals. Die ontmoeting is dan ook iets wat we toejuichen en daarom graag faciliteren.

Over de betekenis van het Wereldhuis zeiden een aantal bezoekers het volgende:

‘Ik wil het Wereldhuis enorm bedanken. Toen corona kwam, dachten we allemaal dat jullie gingen sluiten, maar jullie hebben een oplossing gevonden. Dat was geweldig, want ons leven werd nog moeilijker met niks te doen en nergens om heen te gaan. Het Wereldhuis accepteerde ons als haar zoons en dochters.’

‘Ik ben heel blij om hier te zijn. Ik ben nu een van de huismeesters. Daardoor kan ik mij ontwikkelen. De mensen zijn aardig, ze helpen je. Zonder het Wereldhuis zou mijn leven heel moeilijk zijn. Het is voor mij een veilige plek.’

‘Het Wereldhuis is mijn familie. Mijn vader en mijn moeder. Als ik iets nodig heb, is dat de plaats waar ik heen ga. Of het nu op de Nieuwe Herengracht is, in Noord of nu in West, dat maakt me niets uit – de spirit is overal hetzelfde. Voor 2021 hoop ik dat er snel een vaccin komt zodat er weer meer mensen kunnen komen.’

HOOFDSTUK 2

WERELDHUIS: PLEK VOOR DENKERS EN DOENERS

Naast ontmoeting vormt een activiteiten aanbod 'voor denkers en doeners' een belangrijk onderdeel van het Wereldhuis. Als we terugblikken op 2020, moeten we een pijnlijke scheidslijn trekken tussen de periode januari tot half maart en de periode daarna. In de eerste maanden was er nog van alles mogelijk: Open Meals waarbij studenten en mensen uit onze doelgroep samen uitgebreide maaltijden maakten; catering-opdrachten; een storytelling avond in samenwerking met Amnesty International waarbij er stoelen te weinig waren. Een stampvolle kelder is intussen ondenkbaar geworden. Ook vond in januari nog een belangrijke ontmoeting plaats tussen Wereldhuis-ambassadeurs en medewerkers van de politie (waarover meer in hoofdstuk 4). Door een volgende sessie in april moest een dikke streep, net zoals door vele andere activiteiten. Los van het feit dat veel dingen moeilijk coronaproof te krijgen waren, stonden we in die eerste maanden van het 'nieuwe normaal' als organisatie ook enigszins in de overleefstand: het was al heel wat dat we de dagopvang open konden houden en mensen die veilige plek inclusief maaltijd konden bieden. Na verloop van tijd kwam er meer ruimte voor het organiseren van activiteiten. Daarover meer in dit hoofdstuk.

DE BOERDERIJ

Op 1 juni 2020 is natuurgebied Waterslagen in eigendom van de Diaconie gekomen. Het gebied beslaat 32 ha natuurgrond, 1910 m² bedrijfsgebouwen en 2 woningen met een totaaloppervlakte van 305 m². Boerderij Gastvrije Hoeve de Meent wordt een gastvrije plek buiten de stad. Een plek waar bedrijvigheid en rust, het agrarische en de natuur alsook duurzaamheid en ondernemerschap samengaan. Waar mensen uit de 'doelgroepen' van de Diaconie zich kunnen ontplooiën. In de lente van 2020 kwam projectcoördinator Marten Verdenius het Wereldhuis binnen met de vraag of we konden samenwerken. Op dat moment werkten al 10 bezoekers van het Wereldhuis bij stadsboerderijen in Amsterdam via de organisatie ASEED (Action for Solidarity Environment

Equality and Diversity) en samen met nog 6 ongedocumenteerde migranten zijn zij in de zomer van start gegaan op de boerderij. Eerst was dat vooral veel onkruid wieden en schoonmaken, maar in het najaar kwamen de eerste dieren op de boerderij. Vanaf 2021 kunnen Wereldhuis-bezoekers landbouwkundige kennis verwerven door workshops en trainingen. Ook is er ruimte om hun eigen kennis over agricultuur in te zetten, bijvoorbeeld bij het opzetten van een (medicinale) kruidentuin. Het mooie van dit project is dat het buiten plaatsvindt, waardoor het gevaar van coronabesmetting minder groot is. Ook werkt de frisse buitenlucht stressverlagend en doen de 16 Wereldhuis-mensen kennis op die ze op allerlei manieren en ook op allerlei plekken in de wereld kunnen inzetten – dat zou zelfs het land van herkomst kunnen zijn,

mocht iemand uiteindelijk overwegen om terug te keren.

MONDKAPJES MAKEN

Ilmira, een van onze Wereldhuis-ambassadeurs, beschikt over een zakelijk instinct. Waar anderen vooral deuren zagen sluiten als gevolg van corona, zag zij mogelijkheden en kroop onmiddellijk achter de naaimachine om mondkapjes te maken. Die vinden intussen in en om Amsterdam gretig aftrek. De opbrengst ervan is bestemd voor ongedocumenteerde moeders om hen een financieel steuntje in de rug te geven. Binnenkort gaat Ilmira meer mensen opleiden tot 'mondkapjes-couturiers', zodat er nog meer mensen van dit project kunnen profiteren. Hierover verscheen ook een artikel in Kerk in Mokum.

SCHILDERCURSUS VIA ZOOM

In samenwerking met collega's van het ASKV (Amsterdams Solidariteits Komitee Vluchtelingen) is er in april een online schildercursus gestart. Dankzij

Waar anderen deuren zagen sluiten, zag Ilmira mogelijkheden en kroop onmiddellijk achter de naaimachine om mondkapjes te maken.

de faciliteiten in De Meeuw (o.a. een royale flatscreen) kon dit gemakkelijk en met in achtname van 1,5-meter afstand plaatsvinden. Voor een aantal van onze bezoekers was deze wekelijkse cursus een welkome afwisseling in het monotone bestaan tijdens de lockdown.

EENMALIGE WORKSHOPS

Waar cursussen of andere langer-durende activiteiten niet meer konden plaatsvinden, was er wel ruimte voor ad hoc-workshops. Zo heeft Dokters van de Wereld gezondheidsinformatie gegeven in het kader van de corona-epidemie. Ook is er in samenwerking met het Foam (Fotografiemuseum Amsterdam) een workshop straatfotografie georganiseerd waar een aantal mensen enthousiast aan heeft deelgenomen.

RETRAITE NAAR CASELLA

Het is intussen een tweemaaligs gebruik dat counselor Rob met een groep uit het Wereldhuis een bezoek brengt aan Casella, een klooster in Hilversum om daar een retraite te houden. Als gevolg van corona leek dat dit jaar niet door te kunnen gaan, maar een ingekort programma van 1 dag maakte het toch mogelijk voor 12 mensen om met behulp van meditatie, krachtoefeningen en groepsgesprekken tot reflectie en tot rust te komen. Een nieuw element in deze editie was dat een aantal mensen uit de groep actief heeft meegedacht over de invulling van het programma.

PHOENIX

In vervolg op de eerdere 'Open Closet'-groep zag Phoenix in 2020 het eerste levenslicht: een supportgroep voor ongedocumenteerde migranten met een LHBTI-achtergrond. Eerste doel is om mensen te ondersteunen die met de voorbereidende fase van hun asielprocedure bezig zijn. De meeste leden zijn relatief nieuw in Amsterdam en hebben nog een beperkt netwerk binnen de LHBTI-gemeenschap. Het Wereldhuis creëert een veilige plek waar LHBTI-migranten elkaar kunnen ontmoeten, kennis en ervaringen kunnen delen en steun kunnen bieden. Deelnemers leren zichzelf beter kennen en accepteren, zodat ze uiteindelijk met meer zelfvertrouwen en ervaring hun authentieke verhaal kunnen vertellen binnen hun asielprocedure.

SPORT

Met name in de zomer konden er gelukkig een aantal sportactiviteiten plaatsvinden zoals voetbaltoernooitjes, een yogacursus, kickboksen en dans. Lichaamsbeweging heeft een heilzaam effect – juist op mensen die in hun dagelijkse leven veel stress ervaren.

VROUWENGROEP

Begin 2020 startten we met een wekelijkse vrouwengroep, bedoeld om vanuit de groep aangelegden onderwerpen te bespreken. Gemiddeld kwamen we met zo'n 10 dames samen in een aparte ruimte van de kelder. Onderwerpen die zoal ter sprake kwamen: feminisme, schoonheid en zelfzorg. Een aantal van de vrouwen kan niet wachten tot we weer in het 'oude normaal' bij elkaar kunnen komen.

HOOFDSTUK 3

WERELDHUIS: PLEK VAN SIGNALERING

In hoofdstuk 1 viel te lezen dat we dit jaar in het Wereldhuis 290 nieuwe mensen hebben ontmoet met 38 verschillende nationaliteiten. De 'oude garde' daarbij opgeteld komen we op 63 verschillende nationaliteiten en alleen daarmee doet het Wereldhuis haar naam al eer aan. Maar doordat de wereld zo letterlijk binnenkomt, signaleren we ook de effecten van ontwikkelingen op (inter)nationaal niveau. Toen corona in Italië de informele sector in het voorjaar platlegde, vertrokken er vele migranten van daar richting Noord-Europa. Op het moment dat in november de burgeroorlog in Noord-Ethiopië uitbrak, stonden er mensen in paniek voor onze neus die ineens geen contact meer kregen met hun thuisfront. Het Wereldhuis lijkt wel eens een kleine beschutte bubbel, maar op dat soort momenten beseffen we weer dat we nog altijd een thermometerfunctie hebben en voor een groot deel bepaald worden door die (inter)nationale ontwikkelingen. Dat geldt ook op stadsniveau. Over de negatieve gevolgen voor onze mensen gaat het in dit hoofdstuk, maar eveneens goede ontwikkelingen zoals de corona-noodopvang komen ter sprake. Ook kwam er als gevolg van corona een enorme groep ongedocumenteerde mensen aan de oppervlakte. Zij wisten tot dan toe in de schaduw te overleven. Wat dat betekende en wat de Diaconie en specifiek het Wereldhuis voor deze mensen probeert te doen, staat ook in dit hoofdstuk. En het adagium blijft dat wij niet alleen thermometer, maar ook thermostaat willen zijn. In de laatste paragraaf gaat het daarom over ons streven naar structurele verbetering in de situatie van ongedocumenteerde migranten.

OP STRAAT IN TIJDEN VAN CORONA

Op het moment dat het coronavirus half maart zijn opmars maakte in Nederland, verbleef er een groep van zo'n 80 jonge ongedocumenteerde mannen noodgedwongen in een parkeergarage in de Amsterdamse Bijlmer. Net zoals in het Wereldhuis, werd de situatie daar met de week onverantwoord: mensen zaten er dicht op elkaar in een slecht geventileerde ruimte met een ernstig gebrek aan hygiënemiddelen zoals zeep en mondkapjes. Maar net als bij het Wereldhuis hing er een groter zwaard van Damocles boven deze mensen, namelijk de dreiging van sluiting – de

parkeergarage zou namelijk afgebroken worden. En ook in het Wereldhuis werd langzaam maar zeker duidelijk dat we moesten sluiten omdat onze ruimte niet coronaproof was. Om die redenen gingen een aantal partnerorganisaties (verzameld in het zogenoemde 'Gelagkameroverleg') om de tafel en stuurden een brief naar twee Wethouders die deze problematiek in hun portefeuille hebben. Gelukkig werd er aan het eerste deel van ons verzoek gehoor gegeven: de ontruiming van de Kempering werd uitgesteld. Ook werd er in sporthallen noodopvang georganiseerd voor alle in Amsterdam verblijvende daklozen. Over de op-

Geachte heer Groot Wassink, geachte mevrouw Kukenheim;

Nu het coronavirus invloed krijgt op alle segmenten van de samenleving, moeten ook wij - organisaties die hulp bieden aan ongedocumenteerde migranten in Amsterdam, maatregelen nemen om hun gezondheid te beschermen. Daar hebben we u bij nodig.

Kort na de persconferentie van het kabinet van gisteren, kwam het bericht dat BOOST heeft besloten haar deuren tot 31 maart te sluiten. Ook staat de ontruiming van de Parkeergarage Kempering dit weekend gepland. Tegelijkertijd begint er in het Wereldhuis een onverantwoorde situatie te ontstaan: vaak zijn er meer dan 100 veelal kwetsbare en gestreste mensen aanwezig, in een kleine, slecht-geventileerde ruimte. Het Wereldhuis, inclusief de weekenddagopvang die het Rode Kruis daar organiseert, staat daarom eveneens op het punt om tot eind maart de deuren te sluiten – een beslissing die de organisatie zeer zwaar valt en die grote consequenties gaat hebben voor de doelgroep. Ook het ASKV overweegt aanpassing van haar openingsuren en eventuele opschorting van cursussen en praktijkleertrajecten. Dokters van de Wereld blijft zo lang als het kan de bus aanbieden voor medische zorg, maar door uitval van medische vrijwilligers en steeds groter wordende obstakels voor de doorverwijzing komt ook deze meest basale zorg onder druk te staan.

Dit alles betekent dat er in de komende dagen vele tientallen mensen op straat belanden zonder toegang tot een slaapplek, dagopvang, zorg en voedsel. Dit creëert voor de ongedocumenteerde migranten een zo mogelijk nog onverantwoorder situatie, want om het virus enigszins het hoofd te kunnen bieden zijn rust en weerbaarheid essentieel – iets wat in een situatie van dakloosheid verre van gewaarborgd kan worden.

Om die reden doen wij als organisaties een dringend verzoek om de ontruiming van de garage Kempering in ieder geval tot 1 april uit te stellen. We vragen daarnaast om de komende periode, tenminste tot 1 april, 24 uur per dag op een verantwoorde wijze noodopvang te realiseren voor alle dak- en thuislozen.

Graag bieden we als organisaties op korte termijn onze hulp en expertise aan om mee te denken over de mogelijke vormgeving hiervan.

Wij hopen van harte op een spoedige en positieve reactie,

Vriendelijke groet en dank alvast,

Geeske Hovingh, Wereldhuis
Paul van Oosten, Protestantse Diaconie
Liesbeth Glas, Stap Verder
Annette Kouwenhoven Amsterdam City Rights
Gerrienne Smits, Dokters van de Wereld
Savannah Koolen, Here To Support
Anne van Schaik, ASKV
Chris Keulemans, Breedstedelijk Overleg Ongedocumenteerden
Hans van Stee, Vluchtelingenwerk West en Midden-Nederland
Suzanne Segaar, Rode Kruis Amsterdam-Amstelland
Gerhard Scholte, Gelagkameroverleg
Ramon Schleipen, BOOST
Toos Beentjes, Casa Migrante
Jan van der Meulen, Taakgroep Vluchtelingen, Raad van Kerken
Fatima Vangen, Steungroep Vrouwen zonder Verblijfsvergunning
Marjan Sax, Vrouwen Tegen Uitzetting

vang overdag viel echter niet te onderhandelen: experts van de GGD gaven aan dat het risico op besmetting groter zou zijn als mensen 24 uur per dag in dezelfde ruimte verbleven. Dat betekende in de praktijk wel dat een grote groep overdag op straat moest doorbrengen in een stad die steeds meer op slot ging.

Om die reden organiseerde samenwerkingspartner Amsterdam City Rights een actie voor de deur van het Wereldhuis met de titel: 'I would stay home if I had one.'

Donderdag 19 maart was een zwarte dag in de geschiedenis van het Wereldhuis: we moesten onze deuren sluiten.² Maar gelukkig waren we intussen al in gesprek met De Regenboog en de Gemeente over een coronaproof locatie in Amsterdam-Noord. (waarover meer in hoofdstuk 4), waardoor we al met al maar drie dagen gesloten zijn geweest.

DE HEILZAME WERKING VAN EEN DAK BOVEN JE HOOFD

Het klinkt raar, maar corona heeft ons werk op bepaalde fronten makkelijker gemaakt. Dan gaat het allereerst over het feit dat nachtopvang gefacili-

teerd werd tijdens de lockdown-periodes. Op het moment dat iemand niet over die eerste levensbehoefte van een dak boven zijn hoofd beschikt, is er weinig ruimte voor reflectie en ontwikkeling. Dat hebben we in de loop van de afgelopen jaren heel vaak van dichtbij gezien en het dwong ons er vaak toe op dat primaire niveau te acteren – met eindeloze belondes langs eventuele opvangplekken en soms het zware moment van mensen met een slaapzak naar buiten moeten sturen. Ondanks dat de sporthallen geen ideale

Als uit dit uitzonderlijke jaar één ding duidelijk wordt dan is het wel de heilzame werking van onderdak.

slaapplek waren voor de meeste mensen, was het in ieder geval een plek. Het bracht veel rust in de groep, mensen knapten zichtbaar op en er ontstond voor hen ruimte om na te denken over hun situatie en hoe die eventueel te verbeteren valt. Op 1 augustus sloten de nachtopvanglocaties als gevolg van de teruglopende besmettingscijfers. Gelukkig was het zomers weer, maar onmiddellijk kwamen we als Wereldhuis weer in een andere dynamiek terecht en zagen bij sommige van onze bezoekers de wanhoop toenemen. Deze tastbare metamorfoses ten goede en ten kwade zullen we altijd als casuïstiek inzetten om te pleiten voor duurzame oplossingen. Daarover meer aan het slot van dit hoofdstuk.

GEVOLGEN EN DE INFORMELE SECTOR

Terwijl onze bezoekers onder de pannen waren en we gesetteld raakten op onze nieuwe plek in De Meeuw in Amsterdam-Noord, bereikten ons tegelijkertijd steeds meer verontrustende berichten vanuit de Bijlmer en vanuit Amsterdam-West. Daar wonen vele ongedocumenteerden – soms al jaren en met gezinnen. Vaak als arbeidsmigrant deze kant op gekomen en altijd in staat geweest met knip- en plakwerk te overleven in het informele circuit. Maar als gevolg van de lockdown vielen vele schoonmaak- en oppasbaantjes weg, waardoor mensen financieel ernstig in de problemen kwamen. Eén van hen is Faisol die het Wereldhuis lange tijd bezocht. Hij werd voor het Amnesty-magazine 'Wordt vervolgd' geïnterviewd over zijn

situatie.³ Hem en tientallen anderen hebben we met boodschappen-pakketten ondersteund die we in samenwerking met Human Aid Now en het Rode Kruis organiseerden. Ook kwam strategisch adviseur Peter Vrieler van de Gemeente bij ons aan boord: samen met hem maakten we een grove inventarisatie van de aantallen ongedocumenteerden verspreid over de verschillende stadsdelen. Op basis daarvan hebben we een voorstel aan de Gemeente gedaan dat gehonoreerd is: het betekende dat er drie structurele boodschappen-uitdeelpunten in de stad kwamen voor deze doelgroep. Ook hielden we via Facebook een inzamelactie onder de titel: 'Gevulde koelkasten' voor ongedocumenteerde gezinnen in de Bijlmer. Die leverde dankzij particuliere donateurs en Harella Stichting een flink bedrag op, schoolmaterialen en veel goede tweedehandskleding. Deze samenwerking heeft bijgedragen aan een versterkt netwerk, waarover meer in hoofdstuk 4. Boodschappen doneren lossen problemen van huurachterstand en werkloosheid niet op. Fairwork staat het Wereldhuis en haar bezoekers bij in de onderhandeling met huisbazen. Daarnaast wordt er soms een klein bedrag vrijgemaakt om de ergste nood te lenigen. Gelukkig hebben we in de populatie van Wereldhuis-bezoekers geen huisuitzettingen meegemaakt, maar Diaconie-collega Gianni da Costa die met name Braziliaanse ongedocumenteerden helpt, heeft andere dingen gezien...⁴

INLOOPHUIS-OVERLEG, GELAGKAMER-OVERLEG EN CODE ROOD

In het signaleren van misstanden onder ongedocumenteerden is het ook zinnig contact te houden met andere instanties. Toen we in het voorjaar de samenwerking met De Regenboog en de Gemeente aangingen, werden we ook onderdeel van het 'overleg inloophuizen', wat betekende dat we regelmatig met alle coördinatoren van inloophuizen voor daklozen in de stad om de tafel zaten op het hoofdkantoor van de GGD. Hier kwamen we veel te weten over elkaars aanpak, maar ook over corona-besmettingen in de doelgroep en het quarantaine-beleid. Ook het Gelagkamer-overleg bleef zijn functie behouden, zoals bijvoorbeeld blijkt uit bovenstaande brief. Wekelijks komt een kleine delegatie bij elkaar in het Wereldhuis onder de noemer Code Rood Netwerk om schrijnende situaties aan te kaarten. Zo hoorden we in het voorjaar van een Oegandese vrouw dat zij zich niet kon douchen tijdens de twee weken gedwongen quarantaine en alleen babydoekjes kreeg om zich mee te verfrissen. Dit hebben we bij de GGD aangekaart en vervolgens zijn (wellicht mede

hierdoor) de quarantaine-omstandigheden voor ongedocumenteerden verbeterd.

STREVEN NAAR DUURZAME OPLOSSINGEN

Als uit dit uitzonderlijke jaar één ding duidelijk wordt dan is het wel de heilzame werking van onderdak. Maar nu het vaccin aan de horizon gloort, is de kans groot dat de noodopvanglocaties binnenkort zullen sluiten. Wat dat impliceert voor ons werk kunnen we nu nog niet zeggen, maar we zullen hierop blijven hameren: Housing first. Ook leveren we met behulp van casuïstiek een bijdrage aan de politieke discussie over arbeidsrechten voor ongedocumenteerden. De organisatie Fairwork helpt ons hierbij en ons streven is allereerst om arbeidsmigranten zonder papieren kennis te laten krijgen van hun rechten. Vervolgens is het ook zaak dat werkgevers zich meer bewust worden van de omstandigheden waarin deze mensen moeten overleven en vooral van hun rechten – ook al zijn ze ongedocumenteerd. Hopelijk leidt dit er toe dat excessen zoals in de afgelopen zomer, niet meer plaats zullen vinden.

Als gevolg van de lockdown vielen vele schoonmaak- en oppasbaantjes weg, waardoor mensen financieel ernstig in de problemen kwamen.

HOOFDSTUK 4

WERELDHUIS: PLEK VAN VERBINDING

Het ondersteunen van ongedocumenteerde migranten is de kerntaak van het Wereldhuis, maar dat kan niet zonder de inbedding in een groter netwerk. Allereerst is dat natuurlijk de Protestantse Diaconie waar het Wereldhuis als project deel van uitmaakt. Maar ook zonder hulp van fondsen, individuele donateurs, de know-how van vrijwilligers en de goodwill van de buurt, zouden we ons werk niet kunnen doen. Het gaat in de verbinding niet alleen over geld en kennis, maar vooral ook om het waardevolle besef dat bij échte ontmoeting mensen met én zonder papieren minder van elkaar blijken te verschillen dan ze vaak in eerste instantie dachten. Die heeft ondanks de 1.5 meter afstand in 2020 toch op allerlei manieren kunnen plaatsvinden.

BUILDING BRIDGES: SHARING WORLDS (PORTICUS)

'Building Bridges: sharing worlds' is een belangrijk project van het Wereldhuis dat financieel ondersteund wordt door het fonds Porticus. Het doel is het maatschappelijk draagvlak voor ongedocumenteerden in de Nederlandse samenleving te onderzoeken en te vergroten. In 2018 is daarmee een aanvang gemaakt, in 2019 hebben er allerlei ontmoetingen plaatsgevonden tussen Wereldhuis-ambassadeurs en verschillende beroepsgroepen en begin 2020 vond een unieke bijeenkomst plaats op politiebureau Buitenveldert. 12 mensen uit het Wereldhuis en 12 politieagenten gingen het gesprek met elkaar aan en schuwden het daarbij niet taboes en vooroordelen op tafel te leggen. Deze intensieve dag droeg bij aan wederzijds begrip en inzicht. Dat laatste is juist voor dit politiebureau essentieel omdat er pal naast hen op dat moment een LVV-locatie (Landelijke Voorziening Vreemdelingen) werd gevestigd. Er waren meerdere ontmoetingssessies gepland maar dat werd door corona helaas een stuk lastiger. Toch kreeg het project ook juist dankzij corona

een verrassende wending. Eén van de belangrijke doelen is verbinding aangaan met buurtbewoners. Door de gedwongen verhuizingen van het Wereldhuis ontstonden die ontmoetingen vanzelf.

VERBONDEN MET DE BUURT

De verhuizing van de Nieuwe Herengracht naar De Meeuw in Amsterdam-Noord in maart ging zonder slag of stoot. Natuurlijk moesten oude en nieuwe bezoekers van dit Huis van de Wijk wel even aan elkaar wennen, maar omdat dit midden in de lockdown plaatsvond, was iedereen sowieso wat meer in zichzelf gekeerd. Na verloop van tijd ontstond er meer ontmoeting met elkaar. Toen eind augustus het moment kwam om te verhuizen naar een andere locatie, aangezien de zaal in Noord weer voor andere activiteiten gebruikt werd, vond er een ontroerend afscheid plaats. Een van de medewerkers zei:

Eerst dacht ik: wat krijgen we nou? Wie zijn al die mensen, moeten ze niet terug naar hun land? Totdat ik met ze in de keuken aan het werk ging. Het zijn gouden gozers. Ik heb heel fijn met ze samengewerkt en nu ik ze ken snap ik ook beter wat hun problemen zijn. Ik ga ze missen. Gelukkig blijft jullie Ahmed hier twee dagen in de week koken.

Dat was wel even anders toen we voet aan wal zetten in het Gasthuis – een sfeer vol gebouwtje op het Wilhelmina Gasthuis-terrein in Amsterdam-West. Deze plek werd al langer voor diaconale doeleinden gebruikt, en het bleek één van de weinige beschikbare plekken op korte termijn. Er moest snel gehandeld worden en dat droeg in de buurt bij aan het gevoel ‘overvallen te zijn’ door de komst van ongedocumenteerden. Rond de tijd van de verhuizing werd er een anoniem pamflet onder burens verspreid waarin op niet mis te verstane wijze onvrede werd geuit over onze komst. De eerste maand daar was dan ook hard werken: vele boze mails beantwoorden, graffiti van de ramen poetsen en zelfs een dichtgelijmd slot moeten vervangen. Maar door het contact met de burens aan te gaan, uitleg te geven en tijd te nemen om te luisteren, ontstond er langzaam maar zeker toch toenadering en aan het einde van 2020 stonden we met mensen van het Wereldhuis en buurtbewoners (ook zij die aanvankelijk zo boos waren) gezellig om de samen opgetuigde kerstboom op het pleintje. En zo blijkt maar weer: bekend maakt bemind!

HET WERELDHUIS INGEDIED IN EEN STEDELIJK NETWERK

Het afgelopen jaar heeft ook op andere fronten verbinding gebracht. Eind maart werden alle coördinatoren van dagopvanglocaties voor daklozen in Amsterdam bijeengeroepen op het hoofdkantoor van de GGD. Daar kwam het kleinere inloop-overleg uit voort waardoor het contact met De Regenboog intensiverde en deze organisatie ons uiteindelijk een locatie aanbood waar we gingen samenwerken. Dat was Huis van de Wijk ‘De Meeuw’ in Amsterdam-Noord en vanaf 1 september 2020 het Gasthuis in Amsterdam-West. Die samenwerking heeft tot eind 2020 geduurd en beide organisaties hebben hier baat bij gehad. Ook kwam de Gemeente Amsterdam prominenter in beeld. De crisissituatie tijdens corona heeft er in geresulteerd dat de lijnen tussen de praktijk en de beleidsmakers korter zijn geworden.

VERBONDEN MET VRIENDEN

Fietslichtjes, boodschappenpakketten, supermarktvouchers, maandverband, vitamines, thermokleding, winterjassen, fruitsalade, ondergoed, taart, kinderkleding, drinkbekers, muziekinstrumenten, ov-kaartjes, deodorant, naaimachines, tekenspullen, geld, slaapzakken, sportschoenen, handschoenen – het is zomaar een greep uit de vele donaties die we het afgelopen jaar hebben mogen ontvangen. En dat heeft ons keer op keer ontroerd. Want ondanks dat iedereen in meer of mindere mate door het coronavirus geraakt wordt, zijn velen bereid om hen die het misschien nog moeilijker hebben, te blijven steunen. We hopen

dat we in 2021, op het moment dat het weer kan, een vriendenbijeenkomst kunnen organiseren om al die particulieren, kerken, fondsen en organisaties te bedanken voor hun grandioze bijdrage aan ons werk en dan vooral aan het welzijn van onze bezoekers. Letterlijk licht in de duisternis.

**Ondanks dat iedereen door het coronavirus
geraakt wordt, zijn velen bereid om zij
die het nog moeilijker hebben, te
blijven steunen.**

NAWOORD

VENSTER OP DE TOEKOMST

De toekomst valt nooit volledig te voorspellen, dat maakte 2020 maar al te goed duidelijk, maar toch gloren er bepaalde contouren aan de horizon. Zo is er gelukkig een vaccin dat langzaam maar zeker voor iedereen beschikbaar zal worden. De Kruispost en Dokters van de Wereld zijn al met een lobby begonnen om ook voor onze doelgroep de weg naar dat vaccin te vergemakkelijken. Maar een samenleving zonder corona, betekent ook weer een samenleving zonder noodopvang, met misschien wel een harde tweedeling tussen gevaccineerden en ongevaccineerden. Dat is iets waar we onze bezoekers nu al op willen voorbereiden. We verwachten overigens dat 2021 nog grotendeels door corona gedomineerd zal worden, dus de vraag die voor ons centraal staat is hoe we mensen in die context zo goed mogelijk kunnen ondersteunen. We moedigen hen aan een netwerk op te bouwen of het

te revitaliseren. Hopelijk betekent een samenleving – uiteindelijk – zonder corona ook weer een samenleving waarin mensen informele baantjes kunnen oppakken. Het Wereldhuis zal er in ieder geval op inzetten haar activiteiten-aanbod weer uit te breiden en het buddy-project nieuw leven in te blazen. Ook is een belangrijk speerpunt voor 2021 een milieuvriendelijker Wereldhuis. Klimaatverandering is voor veel van onze bezoekers ‘the least of their problems’, maar uiteindelijk zullen ook zij en hun kinderen willen leven op een leefbare planeet. We zullen dus meer gaan inzetten op educatie, afvalscheiding, biologisch voedsel (van de boerderij) en wat minder vlees. Dat laatste zal nog wel de nodige voeten in aarde hebben, maar als ik kijk welke uitdagingen we in 2020 allemaal op zo’n positieve manier het hoofd hebben weten te bieden, dan moet dat ook wel lukken!

OVERZICHT

ORGANISATIE EN SPONSOREN

MEDEWERKERS EN VRIJWILLIGERS

Algemeen coördinator:	Geeske Hovingh
Vrijwilligerscoördinator:	Tineke den Hertog (per 1 augustus 2020)
Counselor/ICT/logistiek:	Pablo Eppelin
Counselors:	Rob van Loenen Virgie Tonogan

En verder: Ali, Ali Reza, Ammer, Anas, Anna, Anne, Arja, Augustin, Barbara, Ben, Bianca, Bodine, Bouba-car, Briky, Britt, Brkti, Carla, Carmen, Chima, Chuks, Claudio, Clifton, Co, Cor, Corinne, Dianne, Dominique, Elisabetta, Elske, Eva, Fatoumata, Federica, Fred, Gabrielle, Garrie, Gianni, Hai, Helen, Henok, Hidaya, Huub, Ilmirah, Inger, Isaac, Izzy, Jasper, Jeanette, Jeroen, Jill, Joachim, Joy, Kangi, Kawsu, Laura, Lilian, Lisa, Madi, Magdy, Mariela Victoria, Marilyn, Marjon, Marten, Maxime, Maxwell, Mediatrice, Meron, Miriam, Mirre, Monday, Moussa, Mustafe, Naby, Nadia, Peter, Pepijn, Rosa, Ruth, Sam, Sulayman, Suleyman, Sigrid, Sjoerd, Tanbir, Tina, Thomas, Toby, Vivian en vele anderen.

VERWIJZINGEN

¹ NRC, 24 november 2020, *Jonge Marokkaanse asielzoekers zijn overal ongewenst*, <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/11/20/jonge-marokkaanse-asielzoekers-zijn-overal-ongewenst-a4020825>

² Volkskrant, 19 maart 2020, *Amsterdamse daklozen kunnen door het coronavirus alleen nog op straat terecht*, <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/amsterdamse-daklozen-kunnen-door-het-coronavirus-alleen-nog-op-straat-terecht~b1aa77b0/>

³ Wordt Vervolgd, 2 juni 2020, *Geen inkomsten en rechten: het onzichtbare leed in de schaduwconomie*, <https://www.amnesty.nl/wordt-vervolgd/het-onzichtbare-leed-in-de-schaduwconomie>

⁴ AT5, 10 augustus 2020, *Meer dan 600 ongedocumenteerde gezinnen in de stad afhankelijk van voedselpakketten*, <https://www.at5.nl/artikelen/203724/meer-dan-600-ongedocumenteerde-gezinnen-in-de-stad-afhankelijk-van-voedselpakketten>

SPONSOREN

Het Wereldhuis werd in 2020 mede mogelijk gemaakt door:

Porticus
Adessium Foundation
De Diaconie der Evangelisch Lutherse Gemeente
Stichting Dioraphte
Kerk in Actie
Kansfonds - Fonds Franciscus
Stichting RCOAK
Kleinecoronahulp.nl
Stg. in het Veldwerk
Haella Stichting
Stichting R.C. Maagdenhuis

PROTESTANTSE
DIACONIE